

12. O laži, hinavščini, pretvarjanju, obtoževanju ...

1. Priprava na katehezo

Na hitro se zdi, da ne lažemo. Pa vendar: ali ni to tudi naša slabost?

Zgodi se:

- ko se nam kaj ne da narediti, rečemo, da nismo mogli - LAŽ
- ko bi nekaj morali narediti, se naredimo, da tega nismo vedeli - SPRENEVEDANJE
- ko bi se morali izpostaviti, se raje skrijemo - SKRIVANJE
- ko imamo priložnost, da na lažji način kaj dobimo, to izkoristimo – GOLJUFIJA IN IZKORIŠČANJE
- v nekaterih situacijah se delam, da sem za nekatere stvari zainteresiran, pa mi do tega sploh ni – LAŽ.

Sodobna psihologija je v raziskovanju človekove psihe odkrila tako imenovane OBRAMBNE MEHANIZME in s tem, na nek način opravičila marsikatero človekovo laž in lenobo, da bi duhovno napredoval.

Ti obrambni mehanizmi so naslednji:

POTLAČEVANJE:

(»Do njega sploh ne čutim nobenega odpora«)

Potlačevanje je temeljna obramba. Deluje tako, da človek zavestno ali nezavedno potlači težke stvari- potiska neprijetne dogodke in konflikte iz zavesti. Včasih si človek celo prizadeva, da bi potlačil in pozabil.

SPREVRAČANJE:

(Ni mo do kajenja, v družbi pa pravim: »Tudi jaz rad kadim.«)

Za nas nesprejemljive vzgibe, čutenja, misli skušamo prikriti z nasprotnimi zavestnimi vzgibi. Ker se bojimo biti to kar smo, se prilagajamo večini in skušamo ugajati.

ZANIKANJE:

(»Nič me ne briga, če me profesor ne mara.«)

Zanikanje nam preperečuje, da bi resnično zaznali nek **neprijeten dražljaj**, in sicer s tem, da izključi ali izkrivi zaznavo. Iz **zavesti odstranimo** vse tisto, kar je zanjo nesprejemljivo. Ali z drugimi besedami, dejstvo, s katerim se mora oseba soočiti, je preveč boleče, da bi ga lahko sprejela, zato ga zanika ter kljub prepričljivim dokazom o nasprotnem trdi, da je neresnično.

PREMESTITEV:

(Oče je jezen na mamo, vendar kritizira kosilo ali se jezi na sina, ki ne pospravi igrač.)

Kadar ne moremo priznati negativnih čustev do druge osebe, jih prenesemo v sprevrženi obliki na nekaj drugega. Premeščanje se pojavi takrat, ko nekega **čustva ne izrazimo** v odnosu do tiste osebe, kateri je namenjeno, temveč ga **prenesemo na nekoga drugega**. Premeščanje običajno uporabljamo za uravnavanje jeze ali ostalih agresivnih čustev. Jeze na primer ne izražamo tam, kjer je bila povzročena, saj bi nas to ogrozilo. Zato jo raje stresemo tja, kjer to za nas ni ogrožajoče, ampak (bolj) sprejemljivo.

PROJEKCIJA:

(S prijateljico naletita na fanta, ki ti je všeč. Ker prijateljici tega ne moreš priznati, rečeš: »Ali si videla, kako je oni tip gledal za menoj?«)

Pri projekciji **lasten nezaheleni impulz** (misel, željo, kritiko ...) zaradi nesprejemljivosti **pripišemo drugi osebi**. Oseba se na ta način na videz znebi nekaterih svojih vsebin, lastnosti in teženj, in sicer tako, da jih projecira na nekoga drugega.

INTROJEKCIJA:

(»V skupini ste skupaj izdelali plakat. Sam si bolj malo sodeloval. Vsi dobite dobro oceno, zasluge zanjo pa pripišeš sebi: »Itak so zaradi mene dobili petko.«)

Dobre lastnosti drugih pripišemo sebi. Včasih se boljše počutimo tako, da si **prilastimo dobre lastnosti nekoga drugega**. Pri introjekciji gre torej za »kraj« zaslug drugega.

RACIONALIZACIJA:

(»Zelo si želiš neke obleke, ki pa si je ne moreš privoščiti, zato se prepričuješ: »Ta obleka pa je res brez veze.«)

Z racionalizacijo se izognemo bolečini realne situacije tako, da poiščemo opravičilo za svoje ravnanje oz. svojo nemoč.

KOMPENZACIJA:

(»Nisem uspešna v šoli, sem pa zato v športu.«)

Če se čutimo šibke na nekem področju, bomo to skušali izravnati z uspehom na drugem področju. Kompenzacija lahko poteka v resničnem življenju, lahko pa neke neuspehe »rešujemo« v svojih sanjarjenjih.

V tokratni katehezi bi z mladimi odkrivali svoje lastne »obrambne mehanizme«. Samo z ozaveščanjem le teh in s konkretnim bojem proti njim lahko duhovno rastemo in postajamo zreli in odgovorni kristjani.

a. Cilji:

spoznavni cilj: Spoznati na kakšne načine sami sebi lažemo.

doživljajski cilj: Začutiti, težo laži.

dejavnostni cilj: Boril se bom proti laži.

b. Vstopno mesto:

c. Oznanilo:

Lk 11, 42-53

Toda gorje vam, farizeji! Desetino dajete od mete in rutice in vsakovrstne zelenjave, zanemarjate pa pravičnost in Božjo ljubezen. To bi bilo treba storiti in onega ne opustiti. Gorje vam, farizeji, ker imate radi prve sedeže v shodnicah in pozdrave na trgih! Gorje vam, ker ste kakor grobovi, ki se ne vidijo, in ljudje hodijo po njih, ne da bi vedeli.« Nekdo od učiteljev postave mu je odgovoril: »Učitelj, s takim govorjenjem žališ tudi nas.« On pa je rekel: »Gorje tudi vam, učitelji postave, ker nalagate ljudem neznosna bremena, sami pa se bremen niti z enim prstom ne dotaknete! Gorje vam, ker zidate grobnice prerokom, ki so jih vaši očetje umorili! S tem izpričujete in potrjujete dela svojih očetov, kajti oni so jih umorili, vi pa jim zidate. Zato je tudi rekla Božja Modrost: ›Poslala bom k njim preroke in apostole. Nekatero izmed njih bodo umorili in preganjali, da se bo od tega rodu terjala kri vseh prerokov, ki je bila prelita od stvarjenja sveta: od Abelove krvi do krvi Zaharija, ki je bil ubit med oltarjem in svetiščem.‹ Da, povem vam, od tega rodu se bo terjala. Gorje vam, učitelji postave, ker ste vzeli ključ spoznanja. Sami niste vstopili, tistim pa, ki so hoteli vstopiti, ste to preprečili.«

č. Zgledi, film, knjiga:

d. Simbol: ogledalo

e. Molitev:

f. Dejavnost: delovni list

g. Interakcijska igra:

h. Pripomočki:

2. Izvedba kateheze

Začnemo s pesmijo in igrami za ogrevanje.

Vstopno mesto:

Razdelimo se v manjše skupinice ali v pare. Vsaka skupinica dobi en nabor črk iz ene od naslednjih besed POTLAČEVANJE, SPREVRAČANJE, ZANIKANJE, PREMESTITEV, PROJEKCIJA, INTROJEKCIJA, RACIONALIZACIJA. Če skupinica iz nabora črk sestavi pravo besedo, dobi 20 točk, če iz enega nabora črk sestavi kakšno drugo besedo ali več besed,

dobi za vsako besedo 5 točk. Nato v skupinicah dobijo tekst o vrstah obrambnih mehanizmov. Tekst preberejo. Skupinice uprizorijo tisti obrambni mehanizem, ki so ga sestavljali pri LINGU.

Preden začnemo z osebnim delom, še enkrat pregledamo vse mehanizme, ki jih je skupinica dobila v delovnem gradivu. Poudarimo, da samo z ozaveščanjem le teh in s konkretnim bojem proti njim lahko duhovno rastemo in postajamo zreli in odgovorni kristjani.

Dejavnost:

Delovni list.

Sklep: Samo z jasnim ozaveščanjem in sprejemanjem sebe takega kot sem, lahko osebno rastem. Jezus nam pravi, da je naše odrešenje v sprejemanju križa in hoji za Njim. Brez bolečine ne bo šlo.

Molitev:

Gospod, prosim te odpuščanja
za zapravljeni čas,
ko nisem hotel skrbeti
za svoje življenje in zase.
Prosim te, daj mi poguma za resnico,
kakršna koli že je, poguma, da se bom upiral
polresnicam in lažem o sebi in o drugih.
V sebi želim gojiti ljubezen do resnice.

Hvalim te, Gospod,
in se ti zahvaljujem za resnico,
h kateri me vodiš s svojim Duhom.
Hvala, da si mi dal spoznati smisel
in vrednost življenja, da si mi dal zmožnost
razlikovati med resnico in lažjo,
med dobrim in slabim.
Predvsem pa hvala, da lahko spoznavam
samega sebe takšnega, kakršen sem
in kakršnega me hoče Bog.

Kateri obrambni mehanizem je zate najbolj značilen? Razvrsti jih po pomembnosti, najdi jim nasprotja in se ustavi ob treh zate najbolj pogostih.

<p>POTLAČEVANJE: (»Do njega sploh ne čutim nobenega odpora«) <u>nasprotje bi bilo:</u></p> <p>Katerih stvari si ne upaš priznati?</p>		<p>INTROJEKCIJA: (»V skupini ste skupaj izdelali plakat. Sam si bolj malo sodeloval. Vsi dobite dobro oceno, zasluge zanjo pa pripišeš sebi: »Itak so zaradi mene dobili petko.«) <u>nasprotje bi bilo:</u></p> <p>V katerih situacijah si prednosti drugega prilaščáš?</p>	
<p>SPREVRČANJE: (Ni mo do kajenja, v družbi pa pravim: »Tudi jaz rad kadim.«) <u>nasprotje bi bilo:</u></p> <p>Kdaj in kje s prilagajanjem in ugajanjem sprevrčáš svoje doživljanje?</p>		<p>RACIONALIZACIJA: (»Zelo si želiš neke obleke, ki pa si je ne moreš privoščiti, zato se prepričuješ: »Ta obleka pa je res brez veze.«) <u>nasprotje bi bilo:</u></p> <p>Koliko si upaš priznati svojo nemoč?</p>	
<p>ZANIKANJE: (»Nič me ne briga, če me profesor ne mara.«) <u>nasprotje bi bilo:</u></p> <p>Katere stvari so zate preveč boleče, da bi si jih priznal?</p>		<p>KOMPENZACIJA: (»Nisem uspešna v šoli, sem pa zato v športu.«) <u>nasprotje bi bilo:</u></p> <p>S čim se tolažiš?</p>	
<p>PREMESTITEV: (Oče je jezen na mamo, vendar kritizira kosilo ali se jezi na sina, ki ne pospravi igrač.) <u>nasprotje bi bilo:</u></p> <p>Kdaj prelagaš vzrok svojega doživljanja na druge?</p>		<p>PROJEKCIJA: (S prijateljico naletita na fanta, ki ti je všeč. Ker prijateljici tega ne moreš priznati, rečeš: »Ali si videla, kako je oni tip gledal za menoj?«) <u>nasprotje bi bilo:</u></p> <p>Kaj pripisuješ drugim, pa je v bistvu tvoje?</p>	

12. O laži, hinavščini, pretvarjanju, obtoževanju . . .

Lk 11, 42-53

Toda gorje vam, farizeji! Desetino dajete od mete in rutice in vsakovrstne zelenjave, zanemarjate pa pravičnost in Božjo ljubezen. To bi bilo treba storiti in onega ne opustiti. Gorje vam, farizeji, ker imate radi prve sedeže v shodnicah in pozdrave na trgih! Gorje vam, ker ste kakor grobovi, ki se ne vidijo, in ljudje hodijo po njih, ne da bi vedeli.« Nekdo od učiteljev postave mu je odgovoril: »Učitelj, s takim govorjenjem žališ tudi nas.« On pa je rekel: »Gorje tudi vam, učitelji postave, ker nalagate ljudem neznosna bremena, sami pa se bremen niti z enim prstom ne dotaknete! Gorje vam, ker zidate grobnice prerokom, ki so jih vaši očetje umorili! S tem izpričujete in potrjujete dela svojih očetov, kajti oni so jih umorili, vi pa jim zidate. Zato je tudi rekla Božja Modrost: »Poslala bom k njim preroke in apostole. Nekatere izmed njih bodo umorili in preganjali, da se bo od tega rodu terjala kri vseh prerokov, ki je bila prelita od stvarjenja sveta: od Abelove krvi do krvi Zaharija, ki je bil ubit med oltarjem in svetiščem.« Da, povem vam, od tega rodu se bo terjala. Gorje vam, učitelji postave, ker ste vzeli ključ spoznanja. Sami niste vstopili, tistim pa, ki so hoteli vstopiti, ste to preprečili.«

Gospod, prosim te odpuščanja

za zapravljeni čas,

ko nisem hotel skrbeti

za svoje življenje in zase.

Prosim te, daj mi poguma za resnico,

kakršna koli že je, poguma, da se bom upiral

polresnicam in lažem o sebi in o drugih.

V sebi želim gojiti ljubezen do resnice.

Hvalim te, Gospod,

in se ti zahvaljujem za resnico,

h kateri me vodiš s svojim Duhom.

Hvala, da si mi dal spoznati smisel

in vrednost življenja, da si mi dal zmožnost

razlikovati med resnico in lažjo,

med dobrim in slabim.

Predvsem pa hvala, da lahko spoznavam

samega sebe takšnega, kakršen sem

in kakršnega me hoče Bog.